

Társadalomismeret

10. évfolyam

Nyolcosztályos képzés

A társadalmi szabályok

1. A társadalmi együttélés szabályainak eredete és rendeltetés. Szokás, hagyomány, erkölcs, jog, illem

Jogi és állampolgári alapismeretek

Az emberi alapjogok. A jogegyenlőség elve.

A gyermekek jogai. Diákjogok.

Jogok és kötelességek a családban és az iskolában.

Jogsérelem, jogorvoslat, büntetés. A büntetőeljárás szereplői és főbb szakaszai

Államformák, politikai rendszerek. Az alkotmányosság alapelvei és védelme.

A hatalmi ágak megkülönböztetése. Az állam és polgárai.

A demokrácia működése. A nyilvánosság. Választás, döntés, konfliktuskezelés.

A politika intézményrendszere a mai Magyarországon és az Európai Unió országaiban.

Nemzetközi konfliktusok, szövetségi rendszerek. Háború és béke.

Magánérdek, közakarat. Társadalmi és politikai konfliktusok.

Autonómia és szolidaritás. A társadalmi igazságosság kérdése.

Politikai és szociális jogok .A kisebbségek helyzete és jogai.

Az állam feladatai. A közigazgatás szintjei és ágazatai.

Az önkormányzatiság. A civil szervezetek szerepe

A család és a felnőtté válás

Nemzedékek együttélése. A család funkciói és történelmi változásai.

Nemi szerepek a családban és a társadalomban.

A nemek kapcsolatának átalakulása. A házasság.

Változások a gyermek- és ifjúkor tartamában, illetve társadalmi megítélésében.

A szocializáció kérdései.

Konfliktushelyzetek a családban.

A népességszám és a várható életkor alakulásának kérdései Magyarországon

Kultúra és közösség

Egyén, közösség, társadalom. Tanulás és szocializáció

Az élő hagyomány. Kultúrák párbeszéde. Önismeret és nyitottság.

Önazonosság és társadalmi hovatartozás. A nemzet. A nemzettudat

Társadalmi viszonyok

A társadalom rétegződése életkor, nemek, műveltség, vagyoni helyzet, foglalkozás, településformák, vallás és etnikum szerint.

Életmód és társadalmi helyzet összefüggései. Kisebbségi élethelyzetek.

Előítélet, tolerancia, szolidaritás.

Az életmód elemei. Munkaidő, szabadidő.

A társadalmi helyzet változásai: egyéni és csoportos mobilitás.

Társadalmi konfliktusok keletkezése és kezelése. A helyi társadalom fogalma.

Konfliktusok a helyi társadalomban (pl. környezeti kockázatok, biztonság, szegénység, munkanélküliség).

A településszerkezet változásai a mai Magyarországon.

11. évfolyam

Nyolcosztályos képzés

A vállalkozás

A vállalkozások szerepe, a vállalkozó.

A vállalkozások csoportosítása méret, tevékenységi kör, vállalkozási forma, tulajdonforma szerint.

A tulajdonformák.

Egy kisvállalkozás alapítása (ötlet, terv, piac, források).

Profit, árbevétel, költségek.

A vállalkozás sikerességének és kudarcának főbb okai. Marketingszemlélet, marketing eszközök.

A nonprofit szféra főbb területei és sajátosságai..

A munka világa

A munkáltató és a munkavállaló kapcsolata.. Egyéni és kollektív érdekek, érdekképviselő, érdekvédelmi szervezete

Munkaerőpiac. Álláskeresés. A pénz szerepe.

Az alapvető gazdasági törvényszerűségek.

A nemzetgazdaság

A költségvetés. Termelés, szolgáltatások, infrastruktúra

A gazdaság főbb sarokpontjai – gazdasági növekedés, foglalkoztatottság, infláció, belső egyensúly (költségvetés), külső egyensúly (fizetési mérleg), adósságállomány

A költségvetési hiány okai, veszélyei.

Adók (személyi jövedelemadó, ÁFA, társasági adó, helyi adók).

Konjunktúra és válság. A főbb nemzetgazdasági teljesítménymutatók (GDP, GNP)

A világgazdaság

A külgazdasági kapcsolatok főbb fajtái, a külkereskedelem. Export, import hazai jellemzői. Valuták, árfolyamok.

A kereskedelem korlátai. Vámok, protekcionizmus. Hazánk és a nemzetközi gazdasági szervezetek (IMF, Világbank, WTO – volt GATT).

EU-tagság gazdasági nézőpontból.

EU-tagság előnyei és hátrányai gazdasági szempontok alapján (pl. a munkaerő, tőke mobilitása milyen hatással lesz a diákok, mint leendő munkavállalók, vállalkozók életére).

12. évfolyam

Nyolcosztályos képzés

Az új gazdasági és társadalmi világtrend

A technológiai-gazdasági fejlődés sajátosságai és világnézeti előfeltevései. A növekedés dilemmái

A racionális gazdasági magatartás összetevői a piacgazdaságban A mikro- és makroökonómia konfliktusai.

A „láthatatlan kéz” és a „közlegelő tragédiája”. Állam és piac.

Ökonómia és ökológia.

Magyarország és a globalizáció kihívásai. Az európai integráció kérdései. Civilizációs konfliktusok (etnikai, környezeti, vallási, gazdasági)

Kultúra és globalizáció

A tanulás és a tapasztalatszerzés, a személyközi érintkezés átalakulása az informatikai és távközlési rendszerek hatására. A tömegkultúra jelenségeinek értelmezése.

A kulturális sokféleség jelentősége és a fennmaradását fenyegető tendenciák.

Szellemi és vallási körkép az ezredfordulón.

Az életmód átalakulása

A munka világának átalakulása. Munkába lépés, pályaválasztás, munkavállalói stratégiák a mai gazdaságban.

A fogyasztó „szabadsága” és kiszolgáltatottsága.

A család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása. A feminizmus törekvései

Civilizációs és környezeti ártalmak.

Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnőtté válás életszakaszában.

A növekedés határai

A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés hatása a természeti környezetre
A fenntartható fejlődés elvei. A demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okai a „harmadik világban”.

A népesség csökkenése és elöregedése, ennek problémái hazánkban és más európai országokban.

11. évfolyam

Négyosztályos képzés

A társadalmi szabályok

1. A társadalmi együttélés szabályainak eredete és rendeltetés. Szokás, hagyomány, erkölcs, jog, illem

Jogi és állampolgári alapismeretek

Az emberi alapjogok. A jogegyenlőség elve.

A gyermekek jogai. Diákjogok. Jogok és kötelességek a családban és az iskolában.

Jogsérelem, jogorvoslat, büntetés. A büntetőeljárás szereplői és főbb szakaszai

Államformák, politikai rendszerek.

Az alkotmányosság alapelvei és védelme.

A hatalmi ágak megkülönböztetése. Az állam és polgárai.

A demokrácia működése. A nyilvánosság. Választás, döntés, konfliktuskezelés.

A politika intézményrendszere a mai Magyarországon és az Európai Unió országaiban.

Nemzetközi konfliktusok, szövetségi rendszerek. Háború és béke.

Magánérdek, közakarat. Társadalmi és politikai konfliktusok.

Autonómia és szolidaritás. A társadalmi igazságosság kérdése.

Politikai és szociális jogok .A kisebbségek helyzete és jogai.

Az állam feladatai. A közigazgatás szintjei és ágazatai. Az önkormányzatiság. A civil szervezetek szerepe

A család és a felnőtté válás

Nemzedékek együttélése. A család funkciói és történelmi változásai. Nemi szerepek a családban és a társadalomban.

A nemek kapcsolatának átalakulása. A házasság.

Áltózasok a gyermek- és ifjúkor tartamában, illetve társadalmi megítélésében.

A szocializáció kérdései. Konfliktushelyzetek a családban.

A népességszám és a várható életkor alakulásának kérdései Magyarországon

Kultúra és közösség

Egyén, közösség, társadalom. Tanulás és szocializáció
Az élő hagyomány. Kultúrák párbeszéde.
Önismeret és nyitottság.
Önazonosság és társadalmi hovatartozás. A nemzet. A nemzettudat

Társadalmi viszonyok

A társadalom rétegződése életkor, nemek, műveltség, vagyoni helyzet, foglalkozás, településformák, vallás és etnikum szerint.
Életmód és társadalmi helyzet összefüggései. Kisebbségi élethelyzetek.
Előítélet, tolerancia, szolidaritás.
Az életmód elemei. Munkaidő, szabadidő. A társadalmi helyzet változásai: egyéni és csoportos mobilitás.
Társadalmi konfliktusok keletkezése és kezelése.
A helyi társadalom fogalma.
Konfliktusok a helyi társadalomban (pl. környezeti kockázatok, biztonság, szegénység, munkanélküliség).
A településszerkezet változásai a mai Magyarországon.

A vállalkozás

A vállalkozások szerepe, a vállalkozó. A vállalkozások csoportosítása méret, tevékenységi kör, vállalkozási forma, tulajdonforma szerint. A tulajdonformák.
Egy kisvállalkozás alapítása (ötlet, terv, piac, források). Profit, árbevétel, költségek.
A vállalkozás sikerességének és kudarcának főbb okai. Marketingszemlélet, marketing eszközök.
A nonprofit szféra főbb területei és sajátosságai..

A munka világa

A munkáltató és a munkavállaló kapcsolata.. Egyéni és kollektív érdekek, érdekképviselet, érdekvédelmi szervezete
Munkaerőpiac. Álláskeresés. A pénz szerepe. Az alapvető gazdasági törvényszerűségek.

A nemzetgazdaság

A költségvetés. Termelés, szolgáltatások, infrastruktúra
A gazdaság főbb sarokpontjai – gazdasági növekedés, foglalkoztatottság, infláció, belső egyensúly (költségvetés), külső egyensúly (fizetési mérleg), adósságállomány
A költségvetési hiány okai, veszélyei. Adók (személyi jövedelemadó, ÁFA, társasági adó, helyi adók).
Konjunktúra és válság. A főbb nemzetgazdasági teljesítménymutatók (GDP, GNP)

A világgazdaság

A külgazdasági kapcsolatok főbb fajtái, a külkereskedelem. Export, import hazai jellemzői. Valuták, árfolyamok.

A kereskedelem korlátai. Vámok, protekcionizmus. Hazánk és a nemzetközi gazdasági szervezetek (IMF, Világbank, WTO – volt GATT).

EU-tagság gazdasági nézőpontból.

EU-tagság előnyei és hátrányai gazdasági szempontok alapján (pl. a munkaerő, tőke mobilitása milyen hatással lesz a diákok, mint leendő munkavállalók, vállalkozók életére).

12. évfolyam

Négyosztályos képzés

Az új gazdasági és társadalmi világrend

A technológiai-gazdasági fejlődés sajátosságai és világnézeti előfeltevései. A növekedés dilemmái

A racionális gazdasági magatartás összetevői a piacgazdaságban A mikro- és makroökonómia konfliktusai.

A „láthatatlan kéz” és a „közlegelők tragédiája”. Állam és piac.

Ökonómia és ökológia.

Magyarország és a globalizáció kihívásai.

Az európai integráció kérdései. Civilizációs konfliktusok (etnikai, környezeti, vallási, gazdasági)

Kultúra és globalizáció

A tanulás és a tapasztalatszerzés, a személyközi érintkezés átalakulása az informatikai és távközlési rendszerek hatására.

A tömegkultúra jelenségeinek értelmezése.

A kulturális sokféleség jelentősége és a fennmaradását fenyegető tendenciák.

Szellemi és vallási körkép az ezredfordulón.

Az életmód átalakulása

A munka világának átalakulása. Munkába lépés, pályaválasztás, munkavállalói stratégiák a mai gazdaságban.

A fogyasztó „szabadsága” és kiszolgáltatottsága.

A család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása. A feminizmus törekvései

Civilizációs és környezeti ártalmak.

Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnőtté válás életszakaszában.

A növekedés határai

A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés hatása a természeti környezetre
A fenntartható fejlődés elvei. A demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okai a
„harmadik világban”.

A népesség csökkenése és elöregedése, ennek problémái hazánkban és más európai
országokban.